

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
ชุดสร้างสรรค์งานเอกลักษณ์ไทยด้วยใบตอง
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (สาระเพิ่มเติม)
งานประดิษฐ์ใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ชุดที่ 11 พานบายศรี 3 ชั้น

รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์
โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ งานประดิษฐ์ใบตอง ชุดสร้างสร้งงานเอกลักษณ์ไทยด้วยใบตอง มีด้วยกันทั้งหมด 12 ชุด คือ 1) เรื่อง ความรู้พื้นฐานการประดิษฐ์ใบตอง 2) เรื่อง งานใบตอง 3) เรื่อง ถาดใบตอง 4) เรื่อง แจกันใบตอง 5) เรื่อง ผอบใบตอง 6) เรื่อง กระถางใส่ของ 7) เรื่อง กระถางดอกไม้ 8) เรื่อง กระถางลอย 9) เรื่อง พานรับน้ำพระพุทธรณ์ 10) เรื่อง บายศรี-ปากชาม 11) เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น และ 12) เรื่อง โครงงานมีรายได้ประยุกต์ใช้วัสดุแทนใบตองสด

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ 11 พานบายศรี 3 ชั้น เป็นบายศรีขนาดใหญ่ มีส่วนประกอบจำนวนมาก ใช้ในพิธีต่าง ๆ ตามประเพณีนิยม จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาและใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานประดิษฐ์ใบตอง (สาระเพิ่มเติม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยใบความรู้และปฏิบัติงานตามใบงาน ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เข้าใจง่าย สามารถศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง หรือศึกษาเป็นกลุ่ม และยังสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนประทาย คณะครู และคณะครูผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียน และผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี

รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	ค
หลักการและเหตุผล	ง
ผลการเรียนรู้	จ
สาระการเรียนรู้	ฉ
สาระสำคัญ	ช
แบบทดสอบก่อนเรียน	1
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	3
เนื้อหา	
☞ กรอบเนื้อหาที่ 11 เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น	4
☞ กิจกรรมที่ 11 เรื่อง การประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น	6
แบบฝึกหัดที่ 11	20
เฉลยแบบฝึกหัดที่ 11	21
แบบทดสอบหลังเรียน	22
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	24
บรรณานุกรม	25

คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดสร้างสร้งงานเอกลักษณ์ไทยด้วยใบตอง

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดสร้างสร้งงานเอกลักษณ์ไทยด้วยใบตอง เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11
โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน

1. ศึกษากรอบเนื้อหา กิจกรรม ก่อนทำการสอนทุกครั้ง
2. การปฏิบัติงาน ครูควรสาธิตให้นักเรียนดูเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน
3. ในขณะที่นักเรียนปฏิบัติงาน ครูควรสังเกตพฤติกรรมและปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรแบ่งกลุ่มนักเรียนคละความสามารถเก่ง, อ่อน, ปานกลาง
5. กิจกรรมการเรียนการสอน เวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน

1. ก่อนเรียนให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ก่อนเริ่มเรียน
2. การปฏิบัติกิจกรรม ใช้กิจกรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติและใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานที่แปลกใหม่ หลากหลาย
3. เรียนจบให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและทำแบบทดสอบหลังเรียน
4. หากไม่เข้าใจมีข้อสงสัยให้ถามครู หรือใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องนี้ ศึกษาปฏิบัติงานนอกเวลาได้ด้วยตนเอง หรือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มตามความสนใจ

พานบายศรี 3 ชั้น

หลักการและเหตุผล

บรรพบุรุษไทยเรามีฝีมือด้านการประดิษฐ์ใบตองเลื่องลือมาก จนกระทั่งสมัยปัจจุบัน โดยเฉพาะการประดิษฐ์พานบายศรีซึ่งเป็นของสูงเคียงคู่กับวิถีชีวิตประเพณีไทยมาแต่โบราณ ที่ได้สร้างสมมรดกอันล้ำค่าและอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังจวบจนทุกวันนี้ แม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยจะแปรเปลี่ยนไป แต่งานศิลปวัฒนธรรมการประดิษฐ์พานบายศรี ก็ไม่ได้จางหายไป ยังคงกลับมามีบทบาทสำคัญยิ่งในพิธีหรือประเพณีต่าง ๆ นอกจากนี้การประดิษฐ์พานบายศรียังทำให้ผู้ที่สนใจมีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ผลการเรียนรู้

1. ประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้นได้
2. มีทักษะกระบวนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ชิ้นงานที่แปลกใหม่
4. นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

- การประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น
- การเตรียมงานเพื่อประดิษฐ์พานบายศรี
- เครื่องสังเวทที่ใช้ในพานบายศรี

สาระสำคัญ

ใบตองเป็นวัสดุธรรมชาติมีอยู่ในท้องถิ่น สามารถนำมาประดิษฐ์สิ่งต่างๆที่ประโยชน์ เช่น พานบายศรี 3 ชั้น เพื่ออนุรักษ์งานเอกลักษณ์ไทยให้อยู่คู่กับคนไทยและสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ระหว่างเรียน ตลอดจนช่วยเหลือเศรษฐกิจของครอบครัวได้

แบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น
งานประดิษฐ์ใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวแล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. วัสดุชนิดใดที่ใช้ยึดตัวบายศรีเพื่อเป็นฐานให้แข็งแรง

- ก. ก้านผักตบชวา หยวกกล้วย โฟม
- ข. ดั่นกล้วย ไม้เนื้ออ่อน ฟาง
- ค. ก้านกล้วย ดั่นตะไคร้
- ง. ดั่นกก ดั่นตะไคร้

2. ความหมายของขนมทองหยอดหมายความว่าอย่างไร

- ก. ความมีชีวิตที่ยืนนาน
- ข. ความเป็นหนึ่ง สมบูรณ์
- ค. ความสุขสมบูรณ์
- ง. ความมั่งมีเงินทอง

3. ข้อทิพย์ประดิษฐ์พานบายศรีเสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ระหว่างเรียน ข้อใดคือวิธีการคิดราคาจำหน่ายสินค้าผลงานสำเร็จที่ถูกต้อง

- ก. ต้นทุน + กำไร \Rightarrow ราคาขาย
- ข. ต้นทุน + ค่าดำเนินการ \Rightarrow ราคาขาย
- ค. ต้นทุน + ค่าดำเนินการ + กำไร \Rightarrow ราคาขาย
- ง. ต้นทุน + วัสดุอุปกรณ์ \Rightarrow ราคาขาย

4. การพับตัวบายศรีเพื่อประดิษฐ์บายศรีนิยมพับกี่ชั้น

- ก. 5 ชั้น
- ข. 7 ชั้น
- ค. 9 ชั้น
- ง. 11 ชั้น

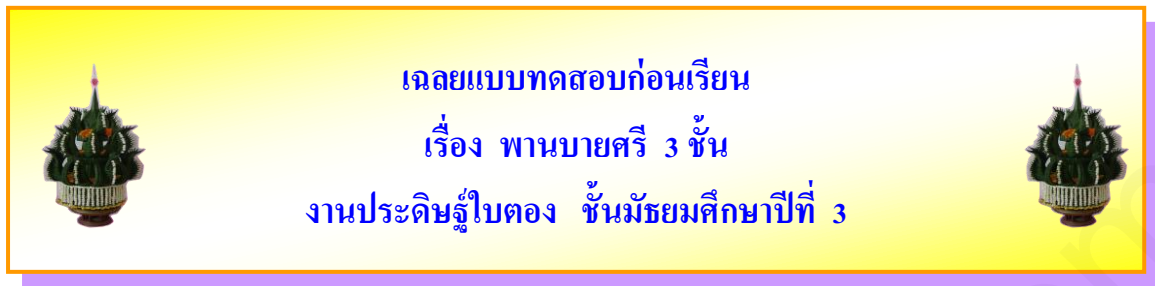
5. การรักษารั้งงานพานบายศรีให้มีความสดทนทาน ใช้ได้นาน คือข้อใด ก. ห่อชิ้นงานด้วยผ้าสาหลาบสองชั้นชุบน้ำหมาด ๆ ข. คลุมด้วยถุงพลาสติกใหญ่หนา ๆ ค. คลุมด้วยผ้าเนื้อหนา ง. คลุมด้วยผ้าฝ้าย 6. ใบตองที่เหมาะสมในการประดิษฐ์พานบายศรีคือใบตองชนิดใด ก. ใบตองกล้วยหักมุก ข. ใบตองกล้วยหอมทอง ค. ใบตองกล้วยน้ำว้า ง. ใบตองกล้วยตานี 7. เครื่องสังเวยที่ใช้ในพานบายศรี ที่มีชื่อเป็นมงคล ได้แก่ข้อใด ก. ขนมหลอดช่อง ขนมหาล ขนมหุ่น ข. ขนมห้วยฟู ขนมหั่น ขนมหองหยิบ ค. ขนมหองหยิบ ทองหยอด ขนมหกรก ง. ขนมหุ่น ขนมหั่น ขนมหะโก	8. พานบายศรีมีประโยชน์อย่างไร ก. ใช้ใส่ขนมอาหารที่เป็นมงคล ข. ใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง ค. ใช้ในพิธีที่สำคัญระดับกระทรวง ง. ใช้ในงานพิธีทางราษฎร เช่น สุขวัญรับขวัญ 9. การทำพิธีครอบครุ มีการทำอย่างไร ก. ครูสอนเรื่องการเช็ดใบตอง ข. ครูจับมือลูกศิษย์สอนพับใบตอง ค. ครูสอนเรื่องการประดิษฐ์ใบตอง ง. ครูสอนวิชาการประดิษฐ์ทั่วไป 10. การทำพานบายศรีจำเป็นจะต้องมีครูบายศรีหมายถึงใคร ก. ผู้ประดิษฐ์พานบายศรี ข. ผู้ที่ทำพิธีบายศรี ค. ผู้ที่รู้เรื่องบายศรี ง. ผู้ที่บูชาบายศรี

ตรวจคำตอบ

จากเฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
หน้าถัดไปได้เลยนะ ...

1.	ก
2.	ง
3.	ค
4.	ค
5.	ก
6.	ง
7.	ข
8.	ง
9.	ข
10.	ก

กรอบเนื้อหาที่ 11
เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น
งานประดิษฐ์ใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เรามาดูความหมายของพานบายศรี
กันดีกว่านะ ...

พานบายศรี เป็นของสูงที่มีค่ายิ่งของชนชาวไทย ซึ่งคนในแถบลุ่มแม่น้ำโขงนั้น รู้จักการใช้พานบายศรีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ชาวอีสานเรียกว่า พาวัว ซึ่งแต่เดิมนั้นพานบายศรีมีส่วนประกอบเพียง ชั้นน้ำและข้าวสารเท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาและประยุกต์งานใบตองทำให้พานบายศรีมีความงดงามวิจิตรพิสดารยิ่ง ซึ่งพานบายศรีสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. พานบายศรีหลวง คือ พานบายศรีที่ใช้ในงานพระราชพิธี หรือใช้เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์
2. พานบายศรีราษฎร์ คือ พานบายศรีที่ใช้กับสามัญชนทั่วไป

การเตรียมงานในการประดิษฐ์พานบายศรี

1. นึกใบตองเพื่อประกอบส่วนต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 ตัวบายศรี ชั้นที่ 1 พับกลีบบายศรีและพับฝ้านูง
 - 1.2 ตัวบายศรี ชั้นที่ 2 พับกลีบบายศรีและพับฝ้านูง
 - 1.3 ตัวบายศรี ชั้นที่ 3 พับกลีบบายศรีและพับฝ้านูง
2. เตรียมฐานบายศรี โดยการตัดหยวกกล้วยหรือก้านผักตบชวา มัดให้ได้ขนาดเท่ากับปากภาชนะและเกลารฐานเพื่อเสริมให้บายศรีแต่ละชั้นมีความสูงให้ได้จังหวะที่สวยงาม นึกใบตองหุ้มโดยรอบเพื่อปิดและป้องกันการเห็นฐานการเหี่ยวของผักตบชวา
3. การเย็บตัวบายศรี โดยการพับกลีบบายศรีแบบต่าง ๆ แล้วเย็บให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ

4. การเย็บตัวเมงดาทำได้หลายแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการประดิษฐ์แบบไหน
5. การทำกรวย ซึ่งมีแบบธรรมดาและแบบลวดลายต่าง ๆ
6. เตรียมดอกไม้ ใบไม้ ในการประดับตกแต่ง

เครื่องสังเวทที่ใช้ในพิธีกรรม(พานบายศรี)

- พิธีกรรมในการไหว้ครูบายศรีจะใช้เครื่องสังเวท เช่น ดอกไม้ รูป เทียน ต่อมาได้จัดเครื่องสังเวทเพิ่มขึ้นอีก เพื่อให้การไหว้ครูมีความเป็นสิริมงคล เครื่องสังเวทต่าง ๆ มีดังนี้
1. ขนมหองหยิบ เชื่อว่า เป็นเครื่องทองที่เจริญด้วยทรัพย์สินเงินทอง ลาภยศ สรรเสริญ และความเป็นผู้นำ
 2. ขนมหองหยอด เชื่อว่า เป็นเครื่องทองที่เจริญด้วยทรัพย์สินเงินทอง ลาภยศ สรรเสริญ และความเป็นผู้นำ
 3. ขนมหองเอก เชื่อว่า ความเป็นเอก ความเป็นหนึ่ง
 4. ขนมหองรอง เชื่อว่า เป็นเครื่องทองที่เจริญด้วยทรัพย์สินเงินทอง ความยืดยาวในชีวิต
 5. ขนมหองหนุน เชื่อว่า จะได้รับการสนับสนุน เป็นสิ่งดีสำหรับตัวเอง
 6. ขนมหองหนุน เชื่อว่า จะมีความเจริญรุ่งเรือง ฟูเฟื่องยิ่งขึ้น
 7. ข้าวตอก น้ำหวาน เหล้าขาว เชื่อว่า เป็นเครื่องสังเวทเหล่าบริวารต่าง ๆ
 8. พวงมาลัย ดอกไม้สด ของหอม เชื่อว่า เป็นการแสดงความเคารพบูชา ความศรัทธา
 9. มะพร้าวอ่อน เชื่อว่า จะมีแต่ความสะอาด ความบริสุทธิ์
 10. รูป – เทียน เป็นเครื่องที่แสดงความเคารพ
 11. หมาก พลู บุหรี่ ยาเส้น ข้าวต้มแดง ข้าวต้มขาว (คนในสมัยก่อนใช้บูชา)

กิจกรรมที่ 11
เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น
งานประดิษฐ์ใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ออกแบบพานบายศรีได้เหมาะสมสวยงาม
2. พับกลีบบายศรีได้สวยงาม
3. เย็บตัวบายศรีได้อย่างละเอียดประณีต
4. จัดตกแต่งพานบายศรีเสร็จทันเวลากำหนด
5. คิดราคาต้นทุน ราคาจำหน่ายผลงานสำเร็จได้ถูกต้อง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน แต่ละกลุ่มเลือกประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน
2. แต่ละกลุ่มศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 11 กรอบเนื้อหาที่ 11 และกิจกรรมที่ 11 เรื่อง การประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น
3. แต่ละกลุ่มออกแบบ และแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติงาน ดังนี้
 - ฉีกใบตอง พับตัวบายศรี
 - เย็บตัวบายศรี
 - จัดตกแต่งพานบายศรี
 - คิดราคาต้นทุน ราคาจำหน่าย
4. แต่ละกลุ่มนำผลงานสำเร็จส่งครู กลุ่มละ 1 ชิ้นงาน
5. แต่ละกลุ่มทำความสะอาดสถานที่ปฏิบัติงาน
6. แต่ละกลุ่มจดวัสดุ อุปกรณ์ที่จะต้องเตรียมมาปฏิบัติงานในครั้งต่อไป

การประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

วัสดุอุปกรณ์ในการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น มีดังนี้

1. ใบตองตานี	6. ดอกดาวเรือง
2. เจ็มมือ เบอร์ 8	7. ดอกบานไม่รู้โรย
3. ด้ายสีเขียว	8. ดอกกรัก
4. พาน	9. กุหลาบมอญ
5. โฟม หรือ หยวกกล้วย	10. ลวด

ขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

1

ขั้นตอนที่ 1

เตรียมพาน กรูโฟมบนตะลุ่มมุกให้แน่น
และเรียบ

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น (ภาพถ่าย)

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

2

ขั้นตอนที่ 2

ตัดโพมเป็นวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลางให้
เหมาะสมสวยงาม จับจีบใบตองรอบฐานโพม

3

ขั้นตอนที่ 3

ตัดโพมเป็นวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง
ลดหลั่นกับชั้นแรก จับจีบใบตองรอบฐานโพม
ในชั้นที่ 2

4

ขั้นตอนที่ 4

ตัดโพมเป็นวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลาง
ลดหลั่นกับชั้นที่ 2 จับจีบใบตองรอบฐานโพมใน
ชั้นที่ 3

5

ขั้นตอนที่ 5

ถักใบตอง 2 ชั้น วางซ้อนสลับทางกัน
พับทแยงริมใบตองเข้ามาเล็กน้อย

ภาพที่ 2 – 5 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ณะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 6

ม้วนโคนกรวยเข้ามาเรื่อย ๆ ให้ยอด
เรียวแหลม

ขั้นตอนที่ 7

ม้วนจนหมดริมใบตอง ปรับริมใบตอง
ให้อยู่ตรงกลาง

ขั้นตอนที่ 8

ตัดปากกรวยให้เสมอกัน

ขั้นตอนที่ 9

ฉีกใบตองกว้างประมาณ 3 นิ้ว

ภาพที่ 6-9 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 10

พับใบตองด้านซ้ายเฉียงมาทางขวา

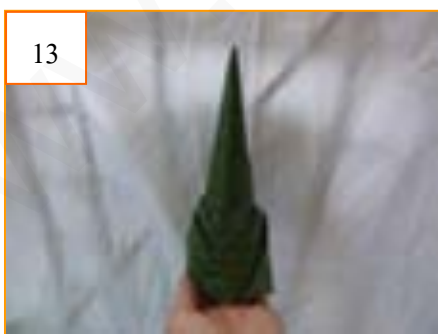
ขั้นตอนที่ 11

พับใบตองริมขวาเฉียงมาทับสันทบ
ด้านซ้าย (จะได้กลีบสามเหลี่ยม)

ขั้นตอนที่ 12

ติดกลีบสามเหลี่ยมลงบนกรวย
เย็บขึ้น และเย็บลงให้แน่น

ขั้นตอนที่ 13

ติดกลีบสามเหลี่ยมรอบกรวยและติดสับ
หว่างเป็นชั้น ๆ โดยรอบกรวย

ภาพที่ 10 – 13 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น (ภาพถ่าย)

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ณะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

14

ขั้นตอนที่ 14

ตัดกลีบประมาณ 15 – 20 ชั้น

15

ขั้นตอนที่ 15

มอบปากกรวยให้เรียบร้อย

16

ขั้นตอนที่ 16

ขีดกรวยประดิษฐ์เป็นยอดพานบายศรี

17

ขั้นตอนที่ 17

ฉีกใบตองกว้าง 2 นิ้วริมใบตอง
ด้านแข็งอยู่ทางซ้ายมือ มือขวาจับใบตอง
ด้านอ่อนพับทบแขนงเข้ามาประมาณ 1/2 นิ้ว

ภาพที่ 14 – 17 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 18

ม้วนโคนกลีบเข้ามาเรื่อย ๆ ให้อยู่ตรงกึ่งกลางกลีบ

ขั้นตอนที่ 19

ม้วนจนหมดริมใบตอง ปรับริมใบตองให้อยู่ตรงกึ่งกลางกลีบ

ขั้นตอนที่ 20

ฉีกใบตองกว้าง $1\frac{1}{4}$ นิ้ว วางทาบด้านหลังกลีบให้ต่ำกว่าปลายกลีบประมาณ 1 นิ้ว

ขั้นตอนที่ 21

พับทบใบตองด้านขวาให้ชิดกับกลีบ

ภาพที่ 18 – 21 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ณะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

22

ขั้นตอนที่ 22

พับตลบกลีบทางขวาให้เป็นแนวเส้นโค้ง

23

ขั้นตอนที่ 23

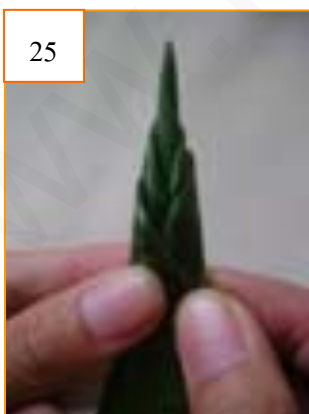
พับทบใบตองด้านซ้ายให้ชิดกับกลีบ

24

ขั้นตอนที่ 24

พับตลบกลีบทางซ้ายให้เป็นแนวเส้นโค้งทับสันทบด้านขวา

25

ขั้นตอนที่ 25

ฉีกใบตองกว้าง 1 ¼ นิ้ว นำมานุ่งเป็นชั้นที่ 2

ภาพที่ 22 – 25 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น
(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 26

วางกลีบขนนม ลดหลั่นกันห่มตัวบายศรีแบบสาวมด้านหลัง

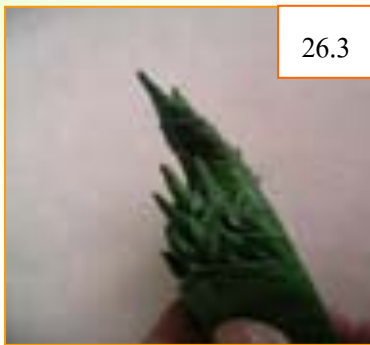
26

26.1

26.2

26.3

26.4

26.5

ขั้นตอนที่ 27

นำกลีบบายศรีจำนวน 8 ดับ เสียบลงที่ฐานโพนชั้นแรก โดยใช้ไม้ขัดบายศรีเสียบให้แน่น

27

27.1

27.2

27.3

ภาพที่ 26 - 27.3 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

28

ขั้นตอนที่ 28

ชั้นที่ 2 วางกลีบบายศรีจำนวน 8 ตับ
ให้สับหว่างกับชั้นแรก โดยรอบใช้ไม้ขัดบายศรี
เสียบให้แน่น

29

ขั้นตอนที่ 29

ชั้นที่ 3 วางกลีบบายศรีจำนวน 4 ตับ
โดยรอบใช้ไม้ขัดบายศรีเสียบให้แน่น

30

ขั้นตอนที่ 30

จักใบตองกว้าง $1 \frac{1}{4}$ นิ้ว พับกลีบขนม
25 ชั้นจำนวน 8 ตัวต่อจากกลีบนิ้วมือนาง
ตามลวดกลีบขนม เพื่อตัดให้โค้งงอตาม
ต้องการ(เป็นเปีย)

31

31.1

ขั้นตอนที่ 31

ปักเปียสับหว่างกับตัวบายศรีชั้นแรก
โดยรอบ

ภาพที่ 28 - 31.1 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

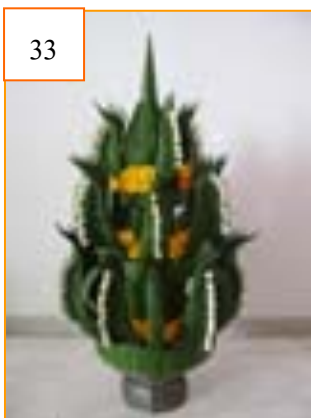
(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

ขั้นตอนที่ 32

ปักดอกดาวเรืองใส่ระหว่างตัวบายศรี

ขั้นตอนที่ 33

ปักดอกดาวเรืองประดับพานบายศรี
ทั้ง 3 ชั้น และปักดอกกรักที่ตัวบายศรีให้ลดหลั่น
สวยงาม

ขั้นตอนที่ 34

มัดกลีบดาวเรืองติดกับก้านกก

ขั้นตอนที่ 35

มัดกลีบชั้นที่ 2 สลับหว่างกับชั้นแรก

ภาพที่ 32 – 35 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ณะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

36

ขั้นตอนที่ 36

มดกลีบดาวเรืองประมาณ 3 – 4 ชั้น

37

ขั้นตอนที่ 37

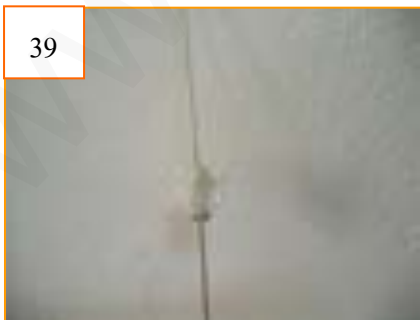
ร้อยอุบะดาวเรืองตกแต่งฐานบายศรี

38

ขั้นตอนที่ 38

ผูกอุบะดาวเรืองโดยรอบ ร้อยดอกกรัก
ปิดรอยต่อโดยรอบฐานพานบายศรี

39

ขั้นตอนที่ 39

ร้อยดอกกรักลงในเข็มมาลัยเป็นฐาน

ภาพที่ 36 – 39 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ณะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

40

ขั้นตอนที่ 40

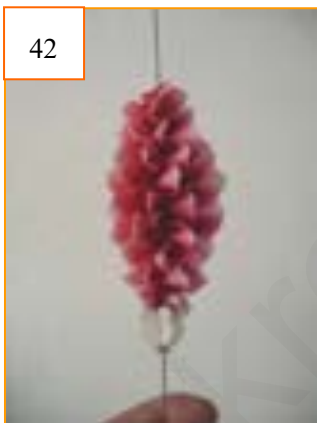
ร้อยกลีบกุหลาบจำนวน 5 กลีบ
โดยรอบ ส่งกลีบให้สั้นที่สุด

41

ขั้นตอนที่ 41

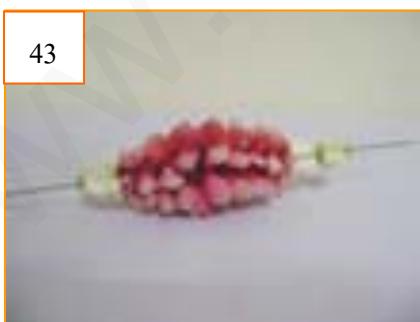
ส่งกลีบยาวขึ้นในแต่ละแถว และเพิ่ม
จำนวนกลีบช่วงกลางของมาลัยดัดให้ส่งกลีบยาว
ที่สุด

42

ขั้นตอนที่ 42

เริ่มส่งกลีบให้สั้นลงและลด จำนวนกลีบ
ในแต่ละชั้นเท่ากับตอนขึ้นต้น

43

ขั้นตอนที่ 43

ปิดมาลัยดัดด้วยดอกกรักขนาดดอกใหญ่
ไปหาดอกเล็ก

ภาพที่ 40 – 43 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

44

ขั้นตอนที่ 44

ร้อยดอกพุดต่อจากดอกกรักจนสุด
ปลายเข็ม

45

ขั้นตอนที่ 45

ปักมาลัยดู่เป็นยอดพานบายศรี 3 ชั้น

ภาพที่ 44 – 45 แสดงขั้นตอนการประดิษฐ์พานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

ภาพสำเร็จพานบายศรี 3 ชั้น

(ถ่ายภาพโดย รุ่งทิพย์ ธนะทองพิทักษ์ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2553)

แบบฝึกหัดที่ 11

เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น

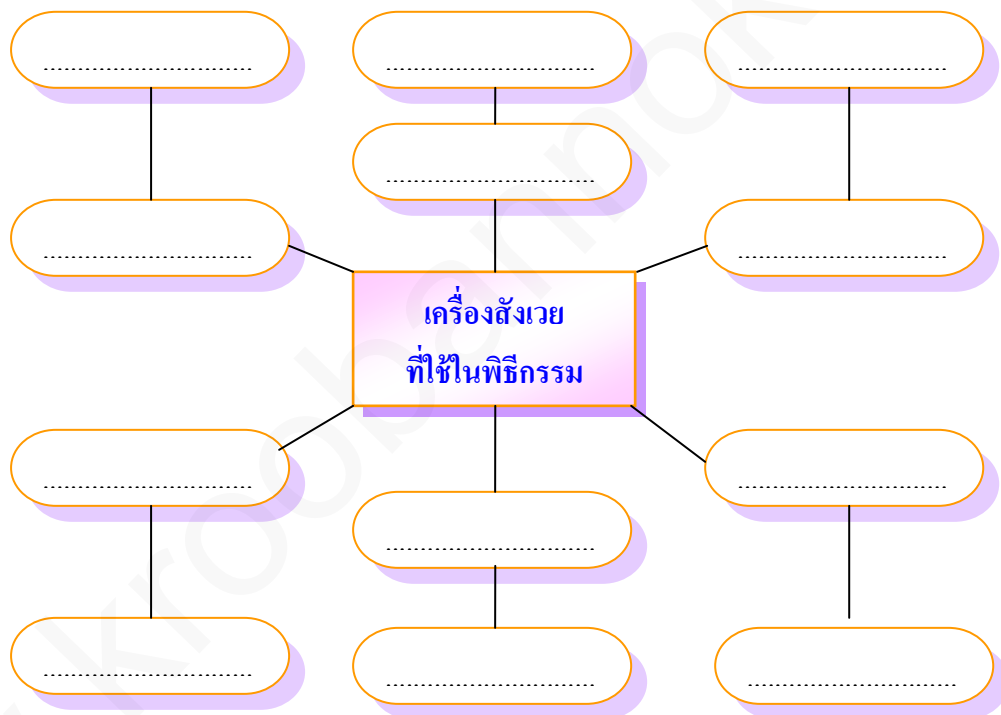
งานประดิษฐ์ใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง

จงเขียนแผนผังความคิดดังต่อไปนี้

- ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเครื่องสังเวทที่ใช้ในพานบายศรี 3 ชั้น (10 คะแนน)

ชื่อ – สกุล เลขที่

สรุปผล

นักเรียนจะต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 7 คะแนน จึงจะผ่านเกณฑ์

☐

ผ่าน

☐

ไม่ผ่าน

ลงชื่อ ผู้ตรวจ

(.....)

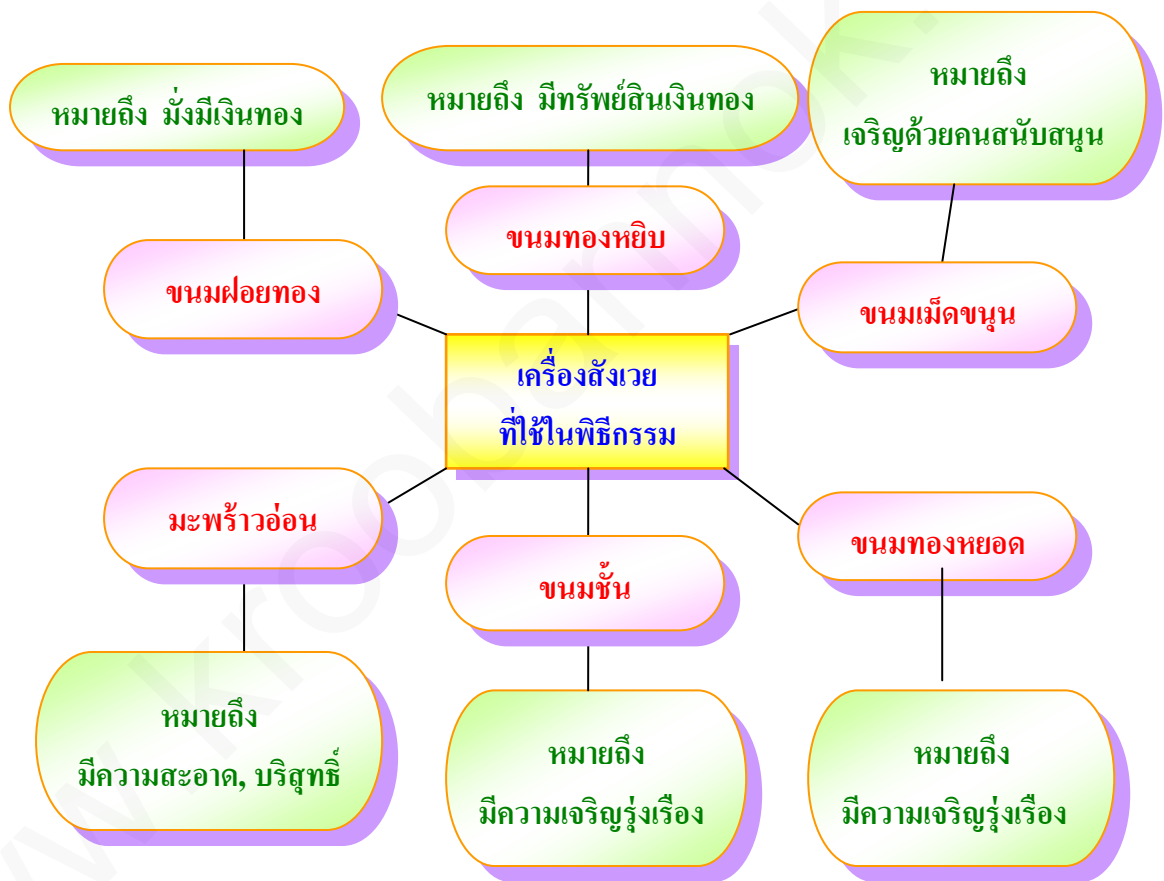
เฉลยแบบฝึกหัดที่ 11
เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น
งานประดิษฐ์ใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง

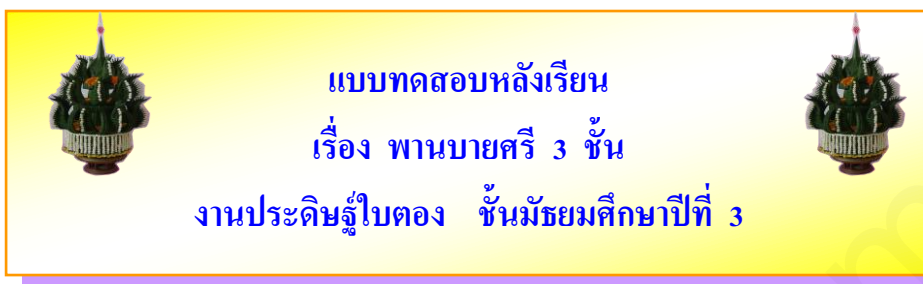
จงเขียนแผนผังความคิดดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเครื่องสังเวทที่ใช้ในพานบายศรี 3 ชั้น

ไม่ยากเลยใช่ไหมครับ ...

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวแล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

1. การทำพานบายศรีจำเป็นจะต้องมีครูบายศรี หมายถึงใคร ก. ผู้ประดิษฐ์พานบายศรี ข. ผู้ที่ทำพิธีบายศรี ค. ผู้ที่รู้เรื่องบายศรี ง. ผู้ที่บูชาบายศรี 2. การทำพิธีครอบครู มีการทำอย่างไร ก. ครูสอนการเชิดใบตอง ข. ครูจับมือลูกศิษย์สอนพับใบตอง ค. ครูสอนเรื่องการประดิษฐ์ใบตอง ง. ครูสอนวิชางานประดิษฐ์ทั่วไป 3. พานบายศรีมีประโยชน์อย่างไร ก. ใช้ใส่ขนมอาหารที่เป็นมงคล ข. ใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง ค. ใช้ในพิธีสำคัญระดับกระทรวงลอย ง. ใช้ในงานพิธีทางราษฎร เช่น ลู่วัว รั้ววัว	4. เครื่องสังเวยที่ใช้ในพานบายศรีที่มีชื่อเป็นมงคล ได้แก่ข้อใด ก. ขนมลอดช่อง ขนมตาล ขนมวุ้น ข. ขนมถ้วยฟู ขนมชั้น ขนมทองหยิบ ค. ขนมทองหยิบ ทองหยอด ขนมครก ง. ขนมลอดช่อง 5. ใบตองที่เหมาะสมสำหรับประดิษฐ์พานบายศรี คือใบตองชนิดใด ก. ใบตองกล้วยหักมุก ข. ใบตองกล้วยหอมทอง ค. ใบตองกล้วยน้ำว้า ง. ใบตองกล้วยตานี 6. การรักษารุ่งงานพานบายศรี ให้มีความสด ทนทาน ใช้ได้นาน คือข้อใด ก. ห่อชิ้นงานด้วยผ้าสาหลาบสองชั้น ข. ห่อชิ้นงานด้วยผ้าสาหลาบสามชั้น ค. ห่อชิ้นงานด้วยผ้าสาหลาบสี่ชั้น ง. ห่อชิ้นงานด้วยผ้าสาหลาบห้าชั้น

7. การพับตัวบายศรีเพื่อประดิษฐ์

บายศรี นิยมพับกี่ชั้น

ก. 5 ชั้น

ข. 7 ชั้น

ค. 9 ชั้น

ง. 11 ชั้น

8. ข้อทิพย์ประดิษฐ์พานบายศรีเสร็จเรียบร้อยแล้ว
แล้วนำไปจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้

ระหว่างเรียน ข้อใดคือวิธีการคิดราคา

จำหน่ายสินค้าผลงานสำเร็จที่ถูกต้อง

ก. ต้นทุน + กำไร \Rightarrow ราคาขาย

ข. ต้นทุน + ค่าดำเนินการ \Rightarrow ราคาขาย

ค. ต้นทุน + ค่าดำเนินการ + กำไร

\Rightarrow ราคาขาย

ง. ต้นทุน + วัสดุอุปกรณ์ \Rightarrow ราคาขาย

9. ความหมายของขนมทองหยอด

หมายความว่าอย่างไร

ก. ความมีชีวิตที่ยืนนาน

ข. ความเป็นหนึ่ง สมบูรณ์

ค. ความสุขสมบูรณ์

ง. ความมั่งมีเงินทอง

10. วัสดุชนิดใดที่ใช้ยึดตัวบายศรีเพื่อเป็นฐาน
ให้แข็งแรง

ก. ก้านผักตบชวา หยวกกล้วย โฟม

ข. ดั่นกล้วย ไม้เนื้ออ่อน ฟาง

ค. ก้านกล้วย ดั่นตะไคร้

ง. ดั่นกก ดั่นตะไคร้

ตรวจคำตอบ

จากเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

หน้าถัดไปได้เลยนะ ...

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง พานบายศรี 3 ชั้น
งานประดิษฐ์ใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

1.	ก
2.	ข
3.	ง
4.	ข
5.	ง
6.	ก
7.	ค
8.	ค
9.	ง
10.	ก

ดีใจจังเลย ... ที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน
ผ่านเกณฑ์ที่คุณครูตั้งไว้ ...

บรรณานุกรม

ธนรณี เทศเจริญ. เทคนิคการแกะสลักผัก – ผลไม้และงานใบตอง. กรุงเทพมหานคร :

ไทยวัฒนาพานิช, 2542.

จักรพันธ์ รูปงาม. กระทองลอยวิจิตร. กรุงเทพมหานคร : วาดศิลป์, 2551

จันทนา เพชรสงคราม. งานใบตอง. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2547.

บุษกร แข่งเจริญ. ศิลปะประดิษฐ์และตกแต่งกระทง. กรุงเทพมหานคร : เพชรกระรัต, ม.ป.ป.

พริยพรรณ พรสุขสวัสดิ์. งานใบตองวิจิตรตองนวลมวบรูปผา. กรุงเทพมหานคร : แม่บ้าน, ม.ป.ป.

ภัทรารุช ทองแย้ม. บายศรีของสูงที่ทรงคุณค่า. กรุงเทพมหานคร : แม่บ้าน, ม.ป.ป.

มณีนรัตน์ จันทนะพะลิน. งานใบตอง ชุดมรดกไทย เล่ม 3 ปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร :

อมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2540.

ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ. งานใบตองดอกไม้เครื่องสด 2. กรุงเทพมหานคร : วาดศิลป์, 2551

----- . ภาชนะใบตอง. กรุงเทพมหานคร : อินเทอร์เน็ตโปรชาชน, 2547.

ศุภลักษณ์ ทับทิว. กระทองลอย. กรุงเทพมหานคร : วาดศิลป์, 2550

ศุภลักษณ์ บัญจรัตน์. บายศรีปากชาม. กรุงเทพมหานคร : เพชรกระรัต, ม.ป.ป.

สุพัสดา ศรีอุดร. การประดิษฐ์พานรับน้ำพระพุทธรูป. กรุงเทพมหานคร : วาดศิลป์, 2551

----- . งานใบตอง 1. กรุงเทพมหานคร : วาดศิลป์, 2550.

----- . ภาชนะใบตอง. กรุงเทพมหานคร : วาดศิลป์, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. งานใบตอง. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา, 2534.

----- . เอกสารเสริมความรู้กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา, 2534.

